

«Si els nens estan sempre callats a classe, no aprenen res»

Robert Slavin i Nancy Madden diuen que «els infants necessiten temps per respirar, per saber qui són»

Per educar cal il·lusió, però també rigor. Això és el que defensen els professors i investigadors Robert Slavin i Nancy Madden, que han participat al cicle *La revolució educativa* (<https://www.revolucioeducativa.org/>) d'Educaixa per reivindicar el poder d'educar en l'evidència. És a dir, fugir del fer per fer, estar atents al que els infants necessiten per aprendre millor i, si cal, canviar la manera d'ensenyar. Això sí, tenint sempre present que els nens i les nenes són el centre de l'escola i que, per tant, són els mestres els que s'hi han d'adaptar (i no al revés).

Foto: EduCaixa

Quines són les pors que hi ha més arrelades a l'escola?

Molts mestres tenen por perquè potser no els agrada els resultats que estan obtenint, potser no els agrada el que fan cada dia, però creuen que si ho canvien, perdran el control i serà pitjor. També tenen por de si fan el pas, no tenir prou temps, ni el suport necessari, sobretot de l'administració.

Educar té més a veure amb la llibertat que amb la rigidesa?

Doncs sí. El que passa és que el tipus de llibertat que ofereixes ha d'anar dirigit cap a l'objectiu que vols assolir. Nosaltres utilitzem moltes estratègies d'aprenentatge cooperatiu en què els estudiants fan molt de soroll, interactuen entre ells, s'ajuden, riuen. Però tenen un objectiu molt clar: assegurar-se que tots els seus companys hagin après allò que estan estudiant. La llibertat sense objectiu no funciona, ha de ser una llibertat que els empenyi a comportar-se implicant-s'hi i motivant-s'hi.

Seria educar amb sentit i deixar de fer per fer?

Efectivament, és així.

Vaig treballar de mestra i una de les coses que veus molt és que hi ha mestres que estan instal·lats en la rutina. Això és un dels grans obstacles?

Pot ser. Però alhora molts docents estan esgotats, estan farts de fer el mateix un dia rere l'altre i veure que no funciona. Molts d'ells estan receptius al canvi, però han d'estar convençuts que tindrà èxit, que podran aconseguir que els estudiants vagin en la direcció adequada. Hi ha una anècdota graciosa sobre això que m'agradaria explicar-te: hi ha una investigadora molt coneguda en capacitat lectora que abans era mestra de primària, i quan treballava a l'escola impulsava l'aprenentatge cooperatiu. El director li va dir: "Què estàs fent?". Ella li va respondre que hi ha molta recerca que demostra que aquest tipus d'aprenentatge és molt efectiu. Que té una lògica contundent al darrere seu. I el director li va dir: "Suposo que això de l'aprenentatge cooperatiu està bé, però el podries fer en silenci?" És impossible. I aquesta és la qüestió: els infants haurien de tenir l'ocasió de fer soroll a classe, de participar, de dir la seva, de sentir-se implicats en allò que aprenen. Però no tothom ho accepta.

Quan veus molts nens parlant, sembla que no aprenguin i quan estan callats, aparentment, sí. Però no té res a veure.

Diria exactament el contrari: si els nens a classe estan sempre callats, no aprenen res, o almenys la majoria. Però si els nens estan parlant del partit de futbol del cap de setmana, tampoc. En canvi, si estan parlant de matemàtiques o de ciència o de lectura, llavors sí. La pregunta és com estructures la classe perquè aquest sigui el tema de la conversa.

Com més participen en l'aprenentatge més aprenen?

Sí, però ha de ser una implicació sobre el tema que estàs intentant ensenyar. Aquest és el repte del mestre.

Aprenem per modes?

Sí, sí. Hi ha coses que es fan a classe que ningú sap si van bé o no, però se segueixen fent. I van canviant amb els anys. Ara, amb l'evidència sabem quines coses val la pena conservar a l'escola i quines no.

A vegades hi ha escoles que eduquen d'una manera i de cop tothom ho troba molt important. Ens deixem endur per fum més que per rigor?

Sí. El que passa és l'efecte pèndol: quan una cosa es fa molt popular, després se'n fa menys, després passa de moda i després torna amb un altre nom. Fa molts anys als Estats Units hi havia molta il·lusió per la idea de tornar a col·locar banyeres a les aules i que, en comptes d'aigua, hi haguessin coixins i els nens llegissin allà. Es va tornar molt popular: a totes les escoles veies mestres posant coixins a les banyeres i llegint contes als nens. Després es va eliminar. Per què tot d'una es va posar tan de moda? Hi havia alguna investigació que demostrés que les banyeres és un bon lloc per afavorir la lectura? No, i a més sovint estaven més preocupats per fer-los

llegir que per ensenyar-los a llegir. Això és el que passa amb qualsevol moda. En el camp educatiu ens deixem endur molt per fascinacions. Però la innovació està molt bé sempre que vegem què és el que funciona i el que no. I això només ens ho diu l'evidència.

Hi ha escoles que agafen la bandera de la innovació, i estan fent coses que ja feia Maria Montessori (<http://www.catorze.cat/noticia/9828/maria/montessori/nens/lliures>) . Més que inventar seria recordar?

El que dius és important. El que deia Maria Montessori (<http://www.catorze.cat/noticia/9828/maria/montessori/nens/lliures>) podria ser considerat innovador d'aquí a cent anys. Però no és una innovació, és una filosofia a l'hora d'ensenyar. L'aprenentatge basat en projectes pot ser útil, però hi ha moltes maneres de fer-lo: n'hi ha que són un èxit i n'hi ha que poden ser un terrible fracàs.

Falta rigor?

Sí. Hi ha unes capacitats bàsiques que els estudiants han de tenir, i, si ho saps, per què ha de ser un secret? Les classes i les escoles hauríem de compartir allò que sabem que funciona.

Em podries dir exemples d'evidències que sí que funcionen? De deures, n'hi hauria d'haver?

Nancy Madden: Els deures que assignem als estudiants són que llegeixin un llibre durant vint minuts i que l'expliquin als seus pares. Llavors els pares fan una nota dient que han llegit amb els fills. I això ho considerem uns deures útils, ara bé, completar una fitxa de classe és inútil.

La meva germana a vegades ha acabat els deures a les tantes de la nit.

Nancy Madden: Que els nens es passin hores fent deures és totalment inútil. Tenim tres fills i teníem els mateixos problemes: els havíem de fer els deures.

Robert Slavin: L'evidència dels deures tradicionals és terrible: no té impacte a la primària, i en té molt poc a secundària. El que ens hauríem de plantejar és què demanem als alumnes que facin. Si els exigim que facin pàgines avorrides, el mateix que fan a classe, l'únic que provocarem és que acabin odiant l'escola i l'assignatura. Mentre que si utilitzes l'oportunitat dels deures perquè els infants llegeixin un llibre que els interessa, amb què s'hi puguin implicar, estic convençut que és beneficiós. Té molt més sentit.

Foto: EduCaixa

El plaer és la força més gran per aprendre?

Robert Slavin: Sí, sens dubte. No té cap mena de sentit si no és així: si odies el que fas, no ho voldràs fer. Si els infants no veuen que aprendre és un plaer, no voldran aprendre.

El primer canvi en l'educació hauria de ser aquest?

Robert Slavin: Seria un punt de partida meravellós. Però no ha de ser només plaer, sinó una bona utilització del temps que faci que els infants se sentin il·lusionats, estimulats, implicats i exitosos. És fàcil fer que l'escola sigui divertida, però també ha de ser eficaç.

Però em refereixo al plaer d'aprendre més que el de riure tot el dia.

Nancy Madden: Aquesta és la diferència: el plaer de créixer, d'aprendre noves coses, això és fonamental per als infants. I aprendre amb els altres fa que encara sentin més plaer. El mestre s'hauria de preguntar què necessita el nen més que què li agrada fer a ell com a docent. El nen és el centre i en funció del que necessiti per créixer, ens hi adaptem.

Podria ser una evidència que els nens no cal que vagin tantes hores a l'escola, com aquí, que en fan vuit?

Robert Slavin: L'última vegada que vaig mirar aquest tema, va ser fa anys, i cal tenir present que cada país és diferent. Tenia un amic que va fer un estudi arran d'una gran vaga de professors que hi va haver, en què, com a conseqüència, els estudiants es van perdre la meitat del curs. El resultat va ser el mateix. El nombre d'hores no és el criteri principal. Vam fer un estudi en què en un institut afegien una hora més de lectura i tampoc es va notar cap diferència. Això sí, és un temps que van robar d'art i de música, i això podria ser dolent.

Una altra evidència seria que els nens, que a part de l'escola fan música, anglès i mil extraescolars, necessiten temps per avorrir-se?

Nancy Madden: Més que temps per avorrir-se, els nens necessiten temps per respirar, per saber qui són. Em sembla increïble aquest excés d'hores. Per què no donem als infants l'oportunitat de jugar amb altres infants? De fer el que els interessi? Per què programem tant la vida dels nens?

L'altre dia el biòleg David Bueno

(<http://www.catorze.cat/noticia/10409/david/bueno/musica/plastica/educacio/fisica/haurien/ser/assignatures/principals>) deia que hauriem de posar al centre de l'ensenyament la música, la plàstica i l'educació física.

Robert Slavin: Els infants tenen molts interessos, capacitats i talents. Per què hem d'arraconar l'art, la música i la dansa? O el temps de jugar, de córrer al parc? El perill de programar-los tota la vida és que es converteixen en nens passius, que van fent activitats i activitats per inèrcia.

L'objectiu seria fer nens actius, responsables de les seves vides?

Robert Slavin: Sí, és una bona manera de dir-ho.

Aquest cicle es diu *La revolució educativa* (<https://www.revolucioeducativa.org>) Per revolucionar l'educació què cal?

Robert Slavin: Es necessita que hi hagi parts del currículum que puguin ser sotmeses a recerca i tenir escoles que facin servir programes contrastats, amb una eficiència demostrada, que cada vegada tinguin un ventall més ampli de programes perquè puguin triar el que els vagi millor. En comptes de vuit hores a l'escola, els nens n'haurien de fer cinc hores però amb sentit, plenes de programes estimulants i activitats motivadores. Que s'hagin contrastat i s'hagin demostrat que funciona.

Més que quantitat és qualitat.

Robert Slavin: Exacte. No hi ha cap evidència que la quantitat marqui cap diferència. A Alemanya la gran part dels alumnes torna a casa a l'hora de dinar i no tornen a l'escola a la tarda. Fer més hores de classe no ens salvarà de res, el que ens rescatarà serà fer servir millor les hores.

Nancy Madden: I utilitzar les altres hores per viure i respirar.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=L3N-FDe7XPo>